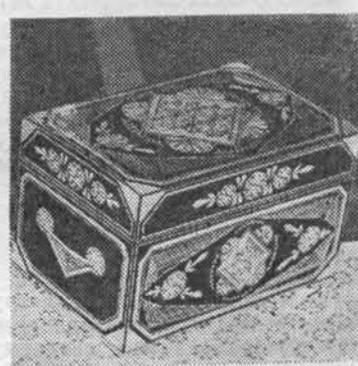
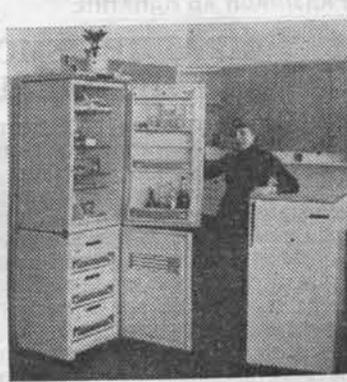
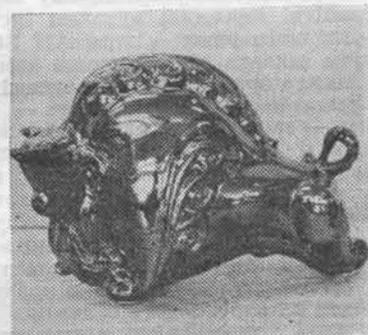

Толас Радзімы

№ 16 (2106)
20 красавіка 1989 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Добры, адмысловы работнік, майстар здаўна быў асабліва паважанай і аўтарытэтнай асобай, бо рэчы, вырабленыя яго ўме-
бай дасканаласцю і доўгія гады верна служылі людзям, радалі сва-
іх умельцаў разыходзілася па наваколлі, а пра найбольш талена-
вітых ведалі не толькі ў суседніх, але і ў далёкіх землях.
Гандляры з задавальненнем бралі іх тавар, пакупнікі — набы-
лі. А самі рэчы, прывезеныя з іншых месцаў, прыносілі го-
да люда ён належаў, усёй яго краіне.
Ішлі гады, стагоддзі, але вось такое вымярэнне прэстыжу на-

родаў і краін, сярод іншага, і цераз якасць вырабленай імі пра-
дукцыі, не знікла. І адным з паказчыкаў тут быў і застаецца
экспарт мясцовых тавараў за мяжу. Што замежны гандаль —
адзін з найлепшых і эфектыўных сродкаў мацаваць добрасу-
седскія адносіны паміж людзьмі, таксама вядома ўсім даўно.
НА ЗДЫМКАХ: вырабы, якія Беларусь экспартуе за мяжу.
[Артыкул «Навука гандляваць» пра знешнегандлёвыя сувязі су-
часнай Беларусі змешчаны на 3-й стар.]

Фота С. КРЫЦКАГА і
Г. УСЛАВА.

НАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

БЛІЗІЦА ДА ЗАВЯРШЭННЯ

Завяршаецца працяглы арбітальны палёт са-
вецкіх касманаўтаў Аляксандра Волкава, Сяр-
гея Крыкалёва і Валерыя Палякова.

У апошнія дні ў праграму работы экіпажа ар-
бітальнага комплексу «Мір» былі ўключаны ін-
вентарызацыя абсталявання і расходных матэ-
рыялаў, рэгламентна-прафілактычнае абслугоў-
ванне і кантрольныя правэркі бартавых сістэм.

Намечана правесці таксама дазпраўку паліў-
ных бакаў базавага блока гаручым і акісляльні-
кам, дастаўленымі караблём «Прагрэс-41», па-
чаць кансервацыю бартавых сістэм станцыі.

Вяртанне касманаўтаў на Зямлю запланавана
на 27 красавіка. Арбітальны комплекс «Мір»
будзе працягваць палёт у аўтаматычным рэжы-
ме.

ЮБІЛЕЙ КАБЗАРА

УРАЧЫСТАСЦІ ў АРАУ-ПАРКУ

У маляўнічым кутку штата Нью-Йорк, у Араў-
парку, сабраліся, каб урачыста адзначыць 175-
годдзе з дня нараджэння Тараса Шаўчэнка, прад-
стаўнікі Лігі амерыканскіх украінцаў (ЛІАУ),
Лемка-саюза, актывісты беларускай і эстонскай
эміграцыі, а таксама працаўнікі пастаянных прад-
стаўніцтваў Саветаў Саюза, Украінскай ССР
і Беларускай ССР пры ААН. Яны ўсклалі кветкі
да падножжа помніка вялікаму Кабзару. Загучалі
неўміручы радкі яго «Запавета».

Шаўчэнка быў інтэрнацыяналістам, сказаў, вы-
ступаючы на мітынг, пастаянны прадстаўнік Ук-
раінскай ССР пры ААН Г. Удавенка. Нашчадкі
помняць пра гэта, і таму не выпадкова ў Араў-
парку яго бюст стаіць побач з бюстамі геніяў
рускага, беларускага і амерыканскага народаў —
А. Пушкіна, Я. Купалы, У. Утмена, пастаменты
якіх таксама ўпрыгожылі кветкі.

На мітынг выступіў галоўны рэдактар органа
ЛАУ — газеты «Українські вісті» М. Ганусяк, які
толькі што вярнуўся з шаўчэнкаўскіх святаў на
радзіме паэта.

Праграму свята завяршыў вялікі канцэрт у
памішканні школы імя Марціна Лютэра Кінга ў
цэнтры Нью-Йорка. Інтэрнацыянальны калектыў
мясцовага ансамбля «Дніпро» з вялікім поспехам
выканаў украінскія, рускія, беларускія, малдаў-
скія народныя танцы.

РАСПРАЦОУКІ ВУЧОНЫХ

НОВЫ МАТЭРЫЯЛ

Здольнасць мікраарганізмаў харчавання палі-
мерамі выкарысталі вучоныя Інстытута механікі
металанапімерных сістэм АН БССР, каб нераз-
рыўна звязаць аснову новага кампазіцыйнага ма-
тэрыяла з арміруючымі валокнамі.

Звычайна на такім валакне — гладкім і трыва-
лым — малекулам палімера немагчыма ўтрымаць.
Таму бактэрыям і грыбам было даручана вы-
даць з арматуры азот. Разрыў, што ўтварыўся
на месцы з'едзенай малекулы азота, нейкі час яш-
чэ захоўвае павышаную хімічную актыўнасць,
што дае магчымасць «прышыць» тут іншую ма-
лекулу. Такія рэчывы-трансплантанты прадбачлі-
ва ўводзяцца ў культуру мікраарганізмаў і неў-
забаве на валокнах з'яўляюцца варсінкі, якія
трывала ўтрымліваюць арматуру ў саставе кам-
пазіта. Ніякімі іншымі спосабамі атрымаць падоб-
ны матэрыял немагчыма.

НАРАДЗІЛАСЯ АБ'ЯДНАННЕ

**ПРАДПРЫЕМСТВА
ў ИНСТЫТУЦЕ**

Новае гасразліковае аб'яднанне «Квант» ства-
рылі камсамольцы Мінскага радыётэхнічнага ін-
стытута. У якасці прадпрыемства маладзёжнай іні-
цыятывы яно заключае гаспадарчыя дагаворы на
правядзенне навукова-даследчых работ, распра-
цоўвае практычную дакументацыю для любых відаў
будаўніцтва і прыцягвае да іх ажыццяўлення студэ-
нцкія будаўнічыя атрады. У функцыі «Кванта»
ўваходзіць таксама аказанне пасрэдных паслуг
ў арганізацыі адпачынку. У склад аб'яднання
ўвайшлі камітэт камсамола, прафком інстытута
і савет студэнцкага навуковага таварыства.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

ЖЛОБІНСКІ МЕТАЛАКОРД

Толькі год спатрэбіўся Беларускаму металур-
гічнаму заводу ў Жлобіне, каб перавысць па яка-
сці ўсе віды айчынскага металакорду і выйсці на
ўзровень міжнародных стандартаў. Высокую тры-
валасць, іншыя выдатныя тэхнічныя ўласцівасці
прадукцыі надаўна адзначыла аўтарытэтная між-
ведамасная камісія. Яна ўлічыла і меркаванне
асноўных спажыўцоў — бабруйскіх шыннікаў. З
выходам у гэтым годзе на практычную магучасць
металургі змогуць задавальняць іх патрэбы літа-
рыяна па ўсіх пазіцыях.

На прадпрыемстве ўпершыню ў краіне асвоілі
выпуск металакорду яці канструкцый. З яго ро-
бяць ядрэныя «абутак» для «КамАЗаў», «Жыгу-
лёў», аўтобусаў. Больш аператыўна арганізаваць
работу, кіраваць якасцю дазволіла структурная
рэарганізацыя вытворчасці. Сёння калектыў рых-
туецца да ўкаранення поўнага гасразліку, выба-
раў дырэктара. Не за гарамі і атэстацыя прадук-
цыі вядучымі заходнімі фірмамі. Магчыма, ужо ў
бліжэйшы час беларускі металакорд з'явіцца на
еўрапейскім рынку.

АДКРЫЎСЯ САЛОН

З КАНВЕЕРА ў ПРАКАТ

Любая навінка Беларускага опытка-механічнага
аб'яднання цяпер па кішэні кожнаму прафесіяна-
лу або аматару фотасправы. Да іх паслуг — са-
лон пракату, які адкрыўся пры гарантыйнай май-
стэрні вілейскага завода «Зеніт» — філіяла
БелОМА. Пазбаўлены ад неабходнасці купляць
найноўшыя апараты ў магазіне, кліенты мяняюць
узятыя раней, гэта значыць маральна ўстарэлыя
«Зеніты», на самыя сучасныя, толькі што асво-
еныя.

Асабліва сьлёзаў у тым, што на рукі выда-
юцца толькі новыя «Зеніты», якія паступаюць
непасрэдна з завода. Камеры, што адслужылі свой
тэрмін, адразу ж мяняюць на апошнія мадэлі.
Асартымент пастаянна папаўняецца, таму задаво-
ліць запатрабаванні могуць практычна ўсе жада-
ючыя.

ПРАФЕСІЙНАЯ АСАЦЫЯЦЫЯ

АБ'ЯДНАЛАСЯ ЭСТРАДА

Дзеячы беларускай эстрады правялі ўстаноў-
чую канферэнцыю і стварылі сваю прафесійную
асацыяцыю пры Музычным таварыстве БССР.

— Наша асацыяцыя аб'яднала эстрадных выка-
наўцаў, крытыкаў, музыказнаўцаў, педагогаў,
творчых работнікаў, звязаных з музычным, раз-
моўным, арыгінальным, танцавальным жанрамі,
— расказвае член праўлення асацыяцыі, галоўны ды-
рыжор Дзяржаўнага канцэртнага аркестра Бела-
русі М. Фінберг.

— Ставім мэтай і абарону прафесійных інта-
рэсаў майстроў эстрады. Задачы самыя разна-
стайныя: арганізацыя творчых майстэрняў, дапа-
мога канцэртным арганізацыям і самадзейнасці,
развіццё эстраднай адукацыі, арганізацыя кон-
курсаў, фестываляў, семінараў, выдавецкая дзей-
насць.

Старшынёй праўлення асацыяцыі эстрадных
дзеячаў Беларусі абраны народны артыст БССР
Віктар Вуячыч.

ЛЕСАПАСАДКІ

Гарачая пара настала ў гадавальніку Лістападавіцка-
га лясніцтва Мінскай вобласці. Ідуць лесапасадачныя
работы, рыхтуюцца да адпраўкі саджанцы дрэў і дэ-
каратыўных кустоў, прызначаныя для азелянення га-
радоў і пасёлкаў рэспублікі. У мінулым годзе было
рэалізавана больш за сто тысяч штук саджанцаў.
НА ЗДЫМКУ: начальнік гадавальніка Ніна БАРОД-
КА і трактарыст Міхаіл МАРЫНІЧ за адборам са-
джанцаў.

МАСТАЦКАЯ ТВОРЧАСЦЬ

**РЭНЕСАНС ПАЧЫНАЕЦЦА
З ВЕРНІСАЖА**

З запаснікаў студый, майстэрняў, з хатніх ка-
лекцый аршанцаў у новую выставачную залу «пе-
расяліліся» лепшыя работы самабытных талентаў
аднаго з самых старажытных гарадоў Беларусі.
Вернісаж наладжаны народным клубам самадзей-
ных мастакоў «Рэнесанс» у дзень адкрыцця пер-
шага мастацкага салона. Жывапіс, скульптура,
графіка, творы прыкладнога мастацтва выдатна
ўжываюцца пад адным дахам.

Закладзена першая цагляна ў падмурак буйно-
га культурнага і гісторыка-краязнаўчага комплек-
су. У яго ўвойдуць адрэстаўраваныя Базыльян-
скі і Куцейскі манастыры, дзе тры стагоддзі на-
зад убачыў свет першы друкаваны буквар на
беларускай мове, помнікі сярэднявечнай архітэ-
ктуры, арыгінальныя старадаўнія будынкі канца
мінулага — пачатку гэтага стагоддзяў. У іх раз-
месцацца тэматычныя музеі, карцінныя галерэі,
канцэртная зала, клубы па інтарэсах. У стварэнні
комплексу дапамагаюць як асобныя энтузіясты,
так і працоўныя калектывы прамысловых прад-
прыемстваў, творчыя аб'яднанні.

НА СТАЛІЧНЫМ ПРЫЛАУКУ

ПРАПАНОУЕ «КНІЖНЫ СВЕТ»

Маскоўскі магазін «Кніжны свет» вядомы мно-
гім. Прадстаўлены тут кнігі народаў СССР ціка-
выя не толькі масквічоў, але і гасцей сталіцы.
Есць тут секцыя беларускай літаратуры. Не за-
лежваюцца на паліцах вельмі папулярныя творы
Я. Купалы, У. Караткевіча, П. Броўкі, В. Быка-
ва, А. Адамовіча, іншых аўтараў. «Вянок»

М. Багдановіча быў распрададзены за лічаныя
мінуты.

Пакупнікі «Кніжнага свету» праўляюць ця-
васць не толькі да перакладаў на рускую мову. У
Маскве ж працягвае амаль 60 тысяч беларусаў.

Вялікім попытам карыстаюцца кнігі выдавецт-
ва «Юнацтва». Вельмі палюбіліся масквічам дзі-
цячыя выданні. Выдатна аформленыя, яркія і,
што немалаважна, недарэгі кніжкі ідуць нарас-
хват. Не адстаюць і выдавецтвы «Мастацкая лі-
таратура», «Беларусь».

СТЫПЕНДЫІ ДЗІЦЯЧАГА ФОНДУ

Відаць, гэта не выпадкова, што палавіна тых, каму
ў Цэнтральным Камітэце камсамола Беларусі былі
ўручаны стыпендыі Беларускага аддзялення Усеа-
сяжнага дзіцячага фонду імя У. І. Леніна, — студэ-
нты педагагічных вышэйшых навучальных устаноў і
навучніцы педвучылішчаў. Выгаданыя без баць-
коўскай ласкі, у дамах-інтэрнатах, яны абралі для
сябе прафесію тых людзей, хто, як змог, саграваў
іх дзіцства, дапамагаў рабіць першыя самастойныя
крокі ў жыцці, вучыў дабрый. Менавіта педагога-
мі вырашылі стаць выдатніцы вучобы, стыпендыяты
Дзіцячага фонду Святлана Вераб'ева — студэнтка
педфака Беларускага дзяржаўнага інстытута фізіч-
най культуры, Алена Берасцеявіч — дзюдаістка
Мазырскага педінстытута, Жанна Лютая — навучні-
ца Барысаўскага педвучылішча.

Усе 15 маладых людзей, якія па выніках вучобы
названы стыпендыятамі Дзіцячага фонду, будуць
атрымліваць дадаткова да сваёй стыпендыі 100 руб-
лёў — для студэнтаў інстытутаў і тэхнікумаў і 50
рублёў — для навучанцаў ПТВ і СПТВ на працягу
ўсяго семестра.

НА ЗДЫМКУ: старшыня прэзідыума Праўлення Бе-
ларускага аддзялення Саветаў дзіцячага фонду
імя У. І. Леніна У. ЛІПСКІ віншуе аднаго са стыпен-
дыятаў, студэнта Беларускай сельгасакадэміі Віктара
БУЛЫГІНА.

СТВОРАНА АРГАНІЗАЦЫЯ

АДРАДЖЭННЕ ТРАДЫЦЫЙ

Садзейнічаць развіццю культуры, адраджэнню
традыцый славянскай гісторыі будзе Фонд славян-
скай пісьменнасці і славянскіх культур у Маскве.
— У нашы задачы, — гаворыць старшыня фон-
ду акадэмік Н. Талстой, — уваходзіць вывучэнне
і прапаганда гісторыі, культур славянскіх наро-
даў, правядзенне святаў пісьменнасці, іншыя мера-
прыемствы. Вялікае значэнне надаецца развіццю
кніжнай справы. Фонд мае намер выдаваць газету
і часопіс.

Аналагічныя арганізацыі створаны ў шэрагу са-
юзных рэспублік. Кніга памяці ў Беларусі адлюст-
руе ўсё, што вядома аб гісторыі, маралі, традыцы-
ях, нацыянальных абрадах рэспублікі.

УНІКАЛЬНАЯ КАЛЕКЦЫЯ

ЗНАЙШЛІ СКАРБ НА БУДОЎЛІ

На унікальную калекцыю сталавага серабра вы-
падкова натрапілі будаўнікі, якія ўзводзяць жы-
лы дом у цэнтры Брэста. Пад зямлёй тут было
захавана 40 розных прадметаў. Эксперты ўстанаві-
лі, што рэчы са скарбу выраблены ў асноўным,
у канцы мінулага стагоддзя. Сярод знаходак ба-
прыгожыя лыжкі з вензелямі, два сярэбраныя ба-
калы з відамі еўрапейскіх гарадоў, гравіраваныя
сальнічка вядомага маскоўскага майстра Л. Але-
сы, некалькі цудоўных жаночых упрыжжэнняў.
Спецыялісты мяркуюць, што скарб схаваў хтосьці
з багатых гараджан у 1916 годзе ў час ваенных
дзеянняў у Брэст-Літоўску.

Знаходка папоўніць фонды абласнога краязнаў-
чага музея. Пасля стараннага вывучэння яна зой-
ме месца ў дзеючай экспазіцыі, а рабочыя, якія
знайшлі калекцыю серабра, атрымаюць законнае
ўзнагароджанне.

ВЫЙШАЎ ЗАГАД

ДАЗВАЛЯЕЦЦА ПАЛЯВАННЕ

Міністэрства лясной гаспадаркі БССР выдала
загад аб веснавым паляванні на тэрыторыі рэс-
публікі ў 1989 годзе.

Устаноўлены нормы здабычы дзічыны на ад-
наго паляўнічага ў дзень: вальдшнепаў — да 3,
качараў — да 2, дзецуроў — 1.

У час калектыўных выездаў паляўнічыя правя-
дучы веснавы ўлік дзічыны, комплекс біятэхніч-
ных мерапрыемстваў, будуць змагацца з бракань-
ерствам і шкоднымі для паляўнічай гаспадаркі
жывёламі.

ХТО ЛЕПШЫ ЭКСПАРЦЁР ГОДА

НАВУКА ГАНДЛЯВАЦЬ

Навука гандляваць, з выгадай прадаваць свой тавар на знешнім рынку, здаецца, пакуль адна з самых мала асвоеных у нашай народнай гаспадарцы. Прычына — і вельмі нізкая якасць, а адсюль неанкурэнтаздольнасць многіх савецкіх тавараў. І тыя ўмовы адміністрацыйна-камандай сістэмы, якія панавалі дзесяцігоддзямі і не заахвочвалі людзей да самастойнасці, дзелавітасці, прадпрыемстваў. Але, на шчасце, час мяняецца. І хаця не ўсюды яшчэ ўзяты хуткі разбег, але нават і ў самых недынамічных, застойна-інерцыйных галінах становіцца мяняецца.

Знешнегандлёвыя сувязі — адна з такіх сфер. Абставіны за доўгія гады складаліся так, што кіраўніцтву асобных прадпрыемстваў практычна не было ніякай цікавасці і карысці клапаціцца пра свой поспех на замежным рынку. Бо нават пры самым спрыяльным выніку фабрыка ці завод, акрамя малавата не атрымлівалі: уся выручая валюта паступала ў цэнтралізаваныя фонды. А дадатковых клопатаў экспартнага тавараў няма. На ўнутраным жа рынку, дзе ў дэфіцыце многія вырабы, матэрыялы, усё ідзе ў ход. Вядома, калі якога-небудзь тавару не хапае, то спажывец рады, што наогул набыў яго, нават калі тавар і не вельмі высокай якасці. Таму і вытворца можа дазволіць сабе наслабленне, нават халтуру не раз. На замежным жа рынку патрабавецца не проста якасць, а сусветны ўзровень яе, толькі тады будуць анкурэнтаздольныя і савецкія вырабы.

Пераход прамысловасці на самафінансаванне і гаспадарчы разлік востра паставіў праблему матэрыяльнай зацікаўленасці кожнага вытворца калектыву. Выйшаў шэраг урадавых пастаноў, якія зацвердзілі новы парадак знешнеэканамічнай дзейнасці прадпрыемстваў, далі ім значную свабоду дзейнасці. Дарэчы, сёлета з першага красавіка ўжо ўсе прадпрыемствы, якія і дробныя, атрымалі права самастойнага выхаду на знешні рынак са сваёй прадукцыяй. Летась жа былі

ўтвораны асобныя знешнегандлёвыя фірмы на некаторых вялікіх прадпрыемствах — Мінскіх трактарным, аўтамабільным, заводзе халадзільнікаў, у аб'яднаных «Дармаш», «Бабруйскшына», Барысаўскім шклозавозе. Астатнія працавалі па-старому. І вось вынік: у конкурсе на званне «Лепшы экспарцёр года» за 1988 год, які праводзіла рэспубліканская Гандлёва-прамысловая палата, пераможцамі сталі менавіта тыя прадпрыемствы, якім у парадку эксперымента ўжо «развязалі рукі»: трактарны, аўтамабільны, завод халадзільнікаў. Больш падрабязна пра сам конкурс і яго вынікі расказала супрацоўніца Гандлёва-прамысловы палаты БССР Людміла Хойніч:

— Конкурс на званне «Лепшы экспарцёр года» мы праводзілі ўпершыню, але зараз вырашылі зрабіць яго традыцыйным. Як вядома, Беларусь вядзе справы на замежным рынку ўжо некалькі дзесяцігоддзяў. Але імпульс перабудовы падтуркнуў і іншыя да інтэнсіўнага прадпрыемстваў пагошкі. Гандлёва-прамысловая палата БССР вырашыла падтрымаць такія намаганні. Нам даслалі 60 заявак на ўдзел у конкурсе. Але толькі палова з іх была даведзена да канца, гэта значыць аформлена і прадстаўлена нам спецыяльная конкурсная карта, па якой вёўся аналіз і давалася ацэнка знешнеэканамічнай дзейнасці прадпрыемства. Вынікі падводзіліся па дзвюх групам: машына-тэхнічная прадукцыя і тавары народнага спажывання. Частку пераможцаў мы ўжо назвалі. Магу назваць і іншыя. Гэта станкабудуўнічае аб'яднанне імя Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Мінску (дарэчы, яго экспарт летась вырас у 2,4 раза), Беларускае вытворчае аб'яднанне музычных інструментаў у Барысаве, Барысаўскі шклозавод, Магілёўскае вытворчае аб'яднанне шаўковых тканін, Маладзечанская фабрыка музычных інструментаў. Пераможцы атрымалі спецыяльна падрыхтаваныя, вельмі прыгожыя прызы. Але справа, безумоўна, не столькі ў прызах, колькі ў важнасці конкурсу для стварэння адпаведнай грамадскай атмасферы,

якая б заахвочвала калектывы працаваць лепш, браць на сябе большую адказнасць за вынікі сваёй работы, выкананне вытворчых праграм.

Да слоў Людмілы Хойніч трэба дадаць і наступнае: сёння ўсе прадпрыемствы, што ўдзельнічаюць у экспарце сваіх тавараў, маюць і значную матэрыяльную карысць, ім застаецца да 50 працэнтаў атрыманай валюты, развіваецца тавараабмен. Вось, напрыклад, Маладзечанская фабрыка музычных інструментаў летась адправіла 56 тысяч дзіцячых акардэонаў у Югаславію. А ў замен плануе набыць модныя югаслаўскія паліто, якія будуць прададзены работнікам прадпрыемства. Увогуле, сувязі з замежнымі партнёрамі ў маладзечанцаў трывалыя: летась адсюль ішла прадукцыя ў Балгарыю, Югаславію, Румынію, Польшчу, Венгрыю, Італію. У 1988 годзе была пастаўлена першая партыя шкатулак і сталярнага набору для дзіцяц у Галандыю. Сёлета з Галандыі паступіў новы заказ на 30 тысяч рублёў. Зацікавіліся гэтай прадукцыяй і фірмы ў ФРГ, Канадзе, іншых краінах.

Свабодна канверсуюму валюту атрымліваюць у невялікім Барысаве на шклозавозе. ЗША, Англія, Аўстралія, Швецыя, Іарданія, Ліван, Кувейт — вось адрасы, куды адпраўляюцца вырабленыя беларускімі майстрамі крыштальныя вазы, графіны, кілішкі. Між іншым стаж замежнага партнёрства тут значны: з 1928 года. Але, калі падыходзіць строга, то за такі тэрмін увесь магчымы патэнцыял не быў рэалізаваны. Можна спадзявацца, што перабудова дасць зялёную вуліцу ў развіцці ўласных знешнеэканамічных сувязей не толькі такім гігантам індустрыі, як аб'яднанні па выпуску аўтамабіляў, станкоў, трактароў, халадзільнікаў, але і больш дробным, таксама вельмі патрэбным для грамадства вытворцам.

Пра дынаміку развіцця беларускага экспарту за апошні час, яго структуру, геаграфію расказвае першы намеснік старшыні прэзідыума Гандлёва-прамысловы палаты БССР Вячаслаў Некрашэвіч:

— Калі коратка ахарактарызаваць стан спраў, то развіццё ідзе па ўзыходзячай, дынамізм — станоўчы. А гэта ў сваю чаргу азначае рост экшартных паставак, пашырэнне іх геаграфіі, паліпшэнне структуры.

Літаральна днямі я вярнуўся з камандзіроўкі ў Лейпцыг (ГДР), дзе праходзіў традыцыйны прамысловы кірмаш. Экспазіцыя нашай рэспублікі займала выставачную плошчу 1000 квадратных метраў. Сярод іншага там былі прадстаўлены складанае тэхнічнае абсталяванне, аўтаматызаваныя сістэмы кіравання. І ў сувязі з гэтым хачу падкрэсліць адну, на мой погляд, вельмі важную акалічнасць. Калі раней падобныя экспазіцыі складаліся па прынцыпу «выстаўляй, што ёсць лепшага», то сёлета выходзілі з іншых пазіцый. Выстаўляй толькі тое, што можаш і хочаш экспартаваць. І хаця большасць экспанатаў пакуль нельга залічыць да унікальных, практычна ўсе яны адпавядаюць патрабаванням сусветнага ўзроўню. Гэта, дарэчы, было заўважана і ў дзелавых колах на выстаўцы. Спецыялісты, эксперты адначалі даволі высокі ўзровень тэхнічнага і тэхналагічнага развіцця. І як вынік: у Лейпцыгу з нашай краінай было заключана кантрактаў на 2 мільярды рублёў, у тым ліку і на пастаўку беларускіх вырабаў — бытавых халадзільнікаў (на іх, між іншым, попыт такі, што можна прадаць за мяжу ўсё, што вырабляем), трактароў «Беларусь», электравымяральных прыбораў.

— Усе прадпрыемствы будуць весці справы самастойна?

— Па жаданню. У многіх пакуль не хапае знешнеэканамічнага вопыту. Такім прадпрыемствам прапануе свае паслугі гаспадарчаразліковае аб'яднанне «Беларус-замежгандаль». Наогул жа, я лічу: давол з і красавіка самастойна гандляваць за мяжой павінен прывесці да сапраўднага скачка ў нашым экспарце.

— Але гэта справа няпростая. Недасведчаных навучкоў непазбежна чакаюць пралікі, памылкі. Які ўжо ёсць на гэты конт вопыт?

— На прадпрыемствах, дзе ўжо адкрыліся ўласныя знешнегандлёвыя фірмы, былі, безумоўна, і пэўныя недахопы ў вядзенні спраў. Але ў цэлым яны са сваёй задачай спраўляюцца. Што вельмі тармозіць нас, дык гэта адсутнасць спецыялістаў з адпаведнай падрыхтоўкай. Мы арганізавалі серыю семінараў, каб пазнаёміць мясцовых работнікаў з тэорыяй і практыкай знешнеэканамічнай дзейнасці. Даламагаюць нам спецыялісты з Масквы.

— Што можна снаяць пра структуру беларускага экспарту?

— У ім пераважаюць складаныя вырабы: станкі, машыны, абсталяванне — тое, што вышэй цэніцца на замежным рынку. Гэтым мы адрозніваемся ад многіх іншых саюзных рэспублік.

— Таму рэспубліка павіна атрымліваць больш адлічэнняў у валюце? Ці не так?

— Зараз яно так і адбываецца. Нівеліроўкі няма.

— А якая сыравіна ідзе з Беларусі?

— Торф, драўніна.

— А з тавараў спажывання?

— Экспартуецца вялікая колькасць электронных і электронна-механічных гадзіннікаў, натуральных тканінаў, дываны, тэлевізары, радыёпрыёмнікі, вырабы традыцыйных народных промыслаў. Ёсць прадукты харчавання, але вельмі-вельмі мала.

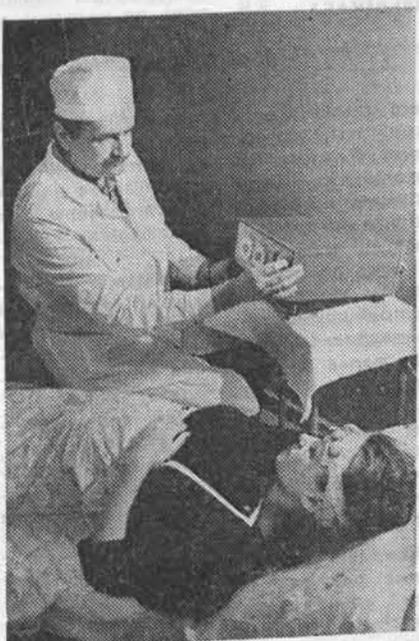
— Вячаслаў Сямёнавіч, іншы раз можна чуць, што мы свае тавары прадаём за мяжой па вельмі нізкіх цэнах. Ці так гэта?

— Трэба ўлічваць, што цэны ў розных рэгіёнах свету неаднолькавыя. Гэта першае. Па-другое, замежны рынак насычаны таварамі, і навічку заваяваць «месца пад сонцам» вельмі складана. Таму іншы раз новы пастаўшчык вымушаны і знізіць цану, бо напачатку ў яго задачу ўваходзіць пранікнуць на рынак і замацавацца там. У гэтых умовах вельмі многа значыць аўтарытэт, імя фірмы. Пакуль жа яго няма, то прывабліваць пакупніка даводзіцца іншым шляхам. Але гэта не значыць, што мы ўсё аддаём за бяспцэннак. У фірм з трывалым аўтарытэтам і цэны іншыя.

Безумоўна, усім нам хочацца гандляваць з магчыма большай для сябе карысцю. Упэўнены, так яно і будзе. А сродак тут адзін — выпускаць адпаведную, патрэбную ўсім прадукцыю.

Галіна УЛІЦЕНАК.

У аддзяленні інтэнсіўнай тэрапіі і рэанімацыі нованароджаных Беларускага навукова-даследчага інстытута ахоўных і дзіцяці — цішыня. У празрыстых калысачках-кувезах спяць кантралююць мікраклімат у кожным з гэтых маленькіх боксаў: падачу кіслароду, вільготнасць, тэмпературны рэжым. Паўсядзённым карпатлівым доглядам нованароджаных заняты ўрачы і сёстры. Словам — звычайны гэтыя немаўляты на свет яшчэ некалькі гадоў назад, медыкі наўрад ці гашапачаткова вага многіх нованароджаных часам не дасягала і кілаграма, чыйныя жыццяздольныя межы. Шматлікаў даследчая работа супрацоўнікам і добрая тэхнічная аснашчанасць дзяцей і аднаўляць іх далейшае нармальнае развіццё.

праводзіць экспрэс-аналізы, на падставе якіх з'явілася магчымасць дыягнаставаць і лячыць такія хваробы, аб якіх часам ні самі жанчыны, ні іх урачы ў паліклініках нават і не мяркуюць. Многія гады наша рэспубліка мае адзін з самых нізкіх у краіне паказчыкаў дзіцячай смяротнасці. І ўсё ж

у сярэднім трынаццаць з тысячы немаўлят беларускім урачам вырастаюць не ўдаецца. Супрацоўнікі ж інстытута сцвярджаюць, што такое паняцце, як «смерць немаўля», павінна амаль поўнасцю знікнуць з медыцынскай статыстыкі. І лічаць, што гэта рэальна. НА ЗДЫМКАХ: супрацоўнік акушэрскага аддзялення А. МІХАЛЬЧАНКА

праводзіць сеанс электрааналгезіі, аглядаюць нованароджаных кандыдат медыцынскіх навук В. ДАМБРОУСКІ, загадчыца аддзялення Н. КОМБА і медсястра Н. КАРПУЧАВА; самая сучасная апаратура ў распараджэнні ўрачоў. Фота У. МЯЖЭВІЧА.

У БЕЛАРУСКІМ ТАВАРЫСТВЕ «РАДЗІМА»

ПЕРШЫ ВІЗІТ

Першыя вынікі супрацоўніцтва паміж Беларускім таварыствам «Радзіма» і Беларускім грамадска-культурным таварыствам (БГКТ) з ПНР падведзены ў час знаходжання дэлегацыі з Беластоцчыны ў Мінску. У яе склад уваходзілі: А. Баршчэўскі — старшыня прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ, А. Іваноўскі — першы намеснік старшыні, М. Мікалаюк — грамадскі намеснік, В. Луба — рэдактар газеты «Ніва». Хоць ад пачатку зараджэння сувязяў паміж таварыствам «Радзіма» і БГКТ мінуў амаль што год і не адзін гасць з Беластока пабываў ужо ў Мінску, гэта была першая афіцыйная дэлегацыя ад беларусаў з Польшчы.

Перад тым як весці гаворку аб выніках супрацоўніцтва, варта прыгадаць, што яно датычыцца не толькі адносна паміж БГКТ і Беларускім таварыствам «Радзіма». Як вядома, асаблівае супрацоўніцтва з беларускай меншасцю ў Польшчы ў тым, што яго праграма ўяўляе сабой цэлы комплекс мер і ажыццяўляецца шматлікімі грамадскімі арганізацыямі і міністэрствамі Беларусі. Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, Беларускі рэспубліканскі савет прафсаюзаў, Міністэрства культуры БССР, Гродзенскі аблвыканком — кожная з гэтых і некаторых іншых арганізацый і ўстановаў мае ў гэтай праграме сваю «дзялянку». Ліцзі і беларускія школы на Беластоцчыне ўжо атрымліваюць з Мінска падручнікі. Пашырыліся прыгранічныя культурныя сувязі, асабліва паміж Беластоцчынай і Гродзеншчынай. Адзін з апошніх прыкладаў — Дні культуры Гродзеншчыны на Беластоцчыне, якія адбыліся ў лютым і на якіх усеагульнае захапленне

і сімпатыі заваяваў танцавальны калектыў «Белья росы». Падчас нядаўняга візиту намесніка міністра культуры БССР У. Гілепа і старшыні Беларускага фонду культуры І. Чыгрынава ў Варшаву было заключана пагадненне аб культурным супрацоўніцтве паміж краінамі-суседзямі, у якім, у прыватнасці, ўлічаны і культурныя запатрабаванні беларусаў у ПНР.

Беларускае таварыства «Радзіма» за гэты час таксама зрабіла першыя крокі ў супрацоўніцтве з БГКТ.

Парадак дня работы дэлегацыі, які ўвабраў у сябе багата мерапрыемстваў, адкрыла працяглая сустрэча ў Беларускім таварыстве «Радзіма». Удзельнікі змястоўнага дыялога былі адзінадушныя: супрацоўніцтва набірае хуткасць і моц і адпавядае інтарсам абодвух бакоў, хоць ёсць і некаторыя цяжкасці. Зразумела, яны тлумачацца навізнай справы, недаведчанасцю, малым вопытам.

Летась Беларускае таварыства «Радзіма» прыняло ў піянерскі лагер на адпачынак першую групу вучаніц з беларускага ліцэя ў Бельску-Падляскім. Сёлет дзяцей з Беластоцчыны таксама чакае цікавае лета ў піянерскім лагеры пад Мінскам. Але група будзе ўжо большай. У мінулым годзе пяць кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці з розных аддзелаў БГКТ удасканалі прафесійнае майстэрства на трохтыднёвых курсах, якія таварыства «Радзіма» праводзіць штогод. Сёлет, было падкрэслена ў час сустрэчы, Мінск зноў чакае аматараў танцавальнага і харавога мастацтва. Чытачы ў нашай рэспубліцы маюць магчымасць вылісаць беларускую газету «Ніва», можна купіць яе ў многіх кіёсках Мінска і іншых гарадоў. З да-

памогаю «Радзімы» БГКТ наладзіў узаемавыгадныя сувязі з вытворчым камбінатам Саюза тэатральных дзеячаў БССР, які ўжо выканаў вялікі заказ — пашыў нацыянальныя касцюмы для калектываў мастацкай самадзейнасці Беластоцчыны. А якраз цяпер дзве рукадзельніцы з БГКТ у тым жа камбінаце вывучаюць сакрэты машынай вышывкі.

Асабліва клопат Беларускага таварыства «Радзіма» — дапамога будаўніцтву музея здабыткаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы. Таварыства ўжо даўно дамагаецца адкрыцця спецыяльнага рахунку ў банку для збору ахвяраванняў сярод грамадскасці Беларусі. Ёсць пэўныя планы, як дапамагчы ў абсталяванні музея, у афармленні яго экспазіцыі.

Госці з Беластока (а большасць з іх былі ўпершыню ў Беларусі) атрымалі магчымасць азнаёміцца са сталіцай, горадам Мінскам, наведаць музей Янкі Купалы ў Вязынцы, пабытаць у Хатыні.

Дэлегацыю прыняў старшыня прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма», народны дэпутат СССР М. Савіцкі. Народны мастак СССР ахвотна паказаў гасцям сваю майстэрню і плён надзвычай напружанай працы: пакуль што незавершаную серыю «Чорная быль», партрэты А. Пушкіна і Н. Ганчаровай, Ф. Скарыны і іншыя работы.

Як вельмі карысны ахарактарызаваў госці з ПНР абмен думкамі ў рэдакцыі «Голасу Радзімы», дзе былі ўзгоднены планы пашырэння інфармацыі пра жыццё беларусаў у ПНР на старонках «Голасу Радзімы», асвятлення праблем перабудовы ў «Ніве».

Сябры з БГКТ сталі сведкамі важнай падзеі ў тэатральным жыцці сталіцы. Якраз у час іх знаходжання адбылася прэм'ера оперы «Дзікае паляванне караля Стаха» беларускага кампазітара У. Солтана. Прэм'ера прайшла з вялікім поспехам. Опера ўжо заплававана да пастаноўкі на сцэне Масквы і за мяжою.

— Вялікае дзякуй за выдатныя варункі і змястоўную праграму нашага побыту, — сказаў на развітанне кіраўнік дэлегацыі А. Баршчэўскі. — Усё, што мы супольна здзейснілі, паслужыць развіццю беларускай культуры.

Кастусь ШАЛЯСЦОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: дэлегацыя БГКТ з Беластока ў майстэрні народнага мастака СССР М. Савіцкага.

Фота С. КРЫЦКАГА.

«САЮЗ», «БУРАН» І ІНШЫЯ

Галоўны канструктар шматразовага карабля «Буран» Юрый СЯМЕНАЎ расказвае аб перспектывах саветскай шматразавай касманаўтыкі.

Платуемым палётам належыць прыкметнае месца ў саветскай праграме касмічных даследаванняў. На заранку касманаўтыкі галоўным у такіх палётах было высветліць ці можа чалавек эфектыўна працаваць у касмічнай прасторы. Сёння, калі працягласць экспедыцый на арбітальных станцыях дасягнула года, мы ўжо добра ўяўляем магчымасці касманаўтаў у гэтым плане. На сённяшні дзень у СССР здзейснена больш за 60 палатуемых палётаў, яшчэ ў 15 рэйсах разам з саветскімі касманаўтамі на арбіты паднімаліся прадстаўнікі іншых дзяржаў.

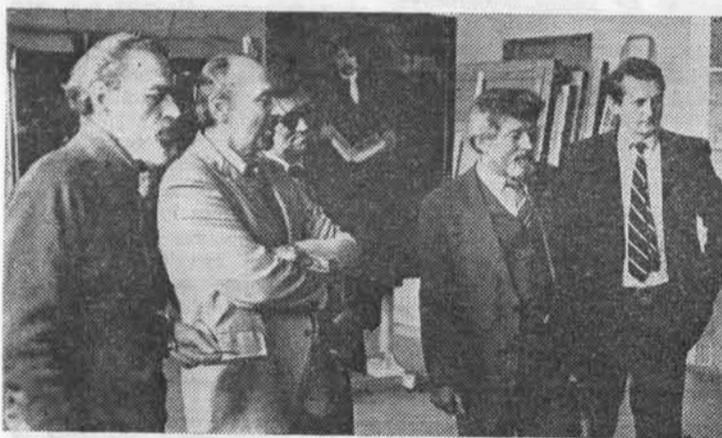
Пытанні эканамічнай аддачы касмічных палётаў набываюць сёння асаблівае вымярэнне. Меркаванні эканамічнай эфектыўнасці прымушаюць надаваць больш пільную ўвагу пытанням надзейнасці касмічнай тэхнікі, рамонта-прыгоднасці прыбораў і апаратуры. Што тычыцца транспартных сістэм, то іх далейшае тэхнічнае удасканаленне можна выдзеліць у якасці аднаго з галоўных напрамкаў усёй касманаўтыкі.

Пачынаючы з 1957 года ў СССР эксплуатаюцца аднаразовыя ракеты-носьбіты, калі можна так сказаць, сямейства Р-7 — вядомай ракеты, якая створана пад кіраўніцтвам Сяргея Каралёва і якая паслужыла асновай для носьбітаў наступных мадыфікацый. Па сутнасці, усе палатуемыя палёты ў СССР забяспечваліся ракетамі гэтага сямейства, у некалькі разоў большая колькасць такіх носьбітаў выкарыстоўвалася для запуску беспілотных аб'ектаў, уключаючы аўтаматычныя грузавікі «Прагрэс», якія сёння забяспечваюць арбітальныя комплексы ўсімі расходуемымі матэрыяламі. Гаворачы аб аднаразовых саветскіх ракетах, нельга не ўпамінуць і «Пратон». Гэты носьбіт выводзіць на арбіты ўсе арбітальныя станцыі, цяжкія грузавыя караблі тыпу «Космас-1667» і створаныя на іх базе спецыялізаваныя модулі. «Пратон» — асноўная ракета, якая забяспечвае запуск міжпланетных станцый. Яшчэ два менш магутныя носьбіты — ракеты «Інтэркосмас» і «Цыклон» — скарыстоўваюцца для запуску некаторых тыпаў спадарожнікаў.

У апошнія гады ў СССР пачата эксплуатацыя дзюж новых транспартных сістэм, заснаваных на ракетах сярэдняга і цяжкага класа. Маецца на ўвазе тандэм «Энергія» — «Буран». Элементы гэтай «звязкі» могуць выкарыстоўвацца як сумесна, так і аўтаномна. Хаця традыцыйна прымяняемы ў палатуемых палётах караблі «Саюз» у развіцці істотна і мяняліся, але ўсё ж іх магчымасці па транспартаванню грузаў на арбіту і назад, калі карабель стартуе з экіпажам, абмежаваныя. Рост грузатону на лінію Зямля — арбіта — Зямля прымушае ставіць пытанне аб значным павышэнні грузавых магчымасцей караблёў, зніжэнні ўдзельнага кошту даставкі грузаў на арбіту. Найбольш радыкальным рашэннем тут было б стварэнне поўнасна многаразавай аднаступеньчатай авіяцыйна-касмічнай сістэмы. Праекты такога роду маюцца, але складанасці рэалізацыі іх вымушаюць адносіць падобныя распрацоўкі на далёкую перспектыву. Бягучыя ж планы звязваюцца, у прыватнасці, з выкарыстаннем новага носьбіта сярэдняй грузавых магчымасцей для мадыфікаванага «Саюза» і прымяненнем сістэмы цяжкага класа «Энергія» — «Буран». Кожны з варыянтаў мяркуецца прымяняць для пэўных відаў работ.

Сёння ў свеце актыўна выкарыстоўваюцца многія сістэмы — сувязі, метааралогіі, прыродазнаўства, навігацыі, што дзейнічаюць на аснове спадарожнікаў. Для эксплуатацыі гэтых сістэм, іх удасканалення, укаранення прыцыпова новых народнагаспадарчых касмічных апаратаў патрабуюцца як беспілотныя, так і палатуемыя запускі. Саветская касманаўтыка мае добрыя заделы для далейшага развіцця ўсіх названых напрамкаў.

Рэальнасцю нашых дзён стала актывізацыя міжнароднага касмічнага супрацоўніцтва на дагаворнай і камерцыйнай аснове. У апошні час СССР падпісаў пагадненні аб удзеле ў палётах на саветскай тэхніцы касманаўтаў Аўстрыі і Японіі. Маецца шмат іншых праектаў, дзе краіны аб'яднаўшы намаганні, маглі б прымусяць космас працаваць на карысць усіх зямлянаў.

НАШЫ СЛАВУТЫЯ ЗЕМЛЯКІ

ГЕРОЙ З САСНОЎКІ

Сасноўская сярэдняя школа Слонімскага раёна носіць імя Героя Саветскага Саюза Барыса Пішчывіча. Ён наш зямляк, ураджэнец вёскі Сасноўка.

Жыццё не пеціла Барыса Пішчывіча, круціла яго, як у жорнах. Калі споўнілася яму дванаццаць гадоў, ён разам з бацькам пачаў абрабляць панскую зямлю, ад зары да зары працуючы на чужым полі. Колькі ні гнулі спіны на паню, а самі як былі, так і засталіся беднымі.

З набліжэннем першай сусветнай вайны сям'я Пішчывічаў эвакуіравалася ў горад Нозарасійск. Тут дваццацігадовы бежанец з Сасноўкі паступае рабочым на цэментны завод «Пралетарый», дзе атрымлівае першую рэвалюцыйную зарплату. Па загаду партыйнага камітэта, хаваючыся ад жандараў, малады Пішчывіч расклеівае па начых лістоўкі, агітуе рабочых супраць вайны і мабілізацыі ў армію.

У хуткім часе юнака пераводзяць на завод «Судасталь». Тут ён уступае ў камсамол, разам з бальшавікамі змагаецца

за Саветскую ўладу, прымае ўдзел у разгроме белагвардзейскіх банд на Кубані. У 1921 годзе Барыса Пішчывіча прымаюць у рады партыі бальшавікоў.

Пасля грамадзянскай вайны былыя байцы Чырвонай Арміі сталі вяртацца ў свае родныя мясціны. Толькі Б. Пішчывічу не было куды вярнуцца: у далёкай Сасноўцы, у Заходняй Беларусі, гаспадарылі чужынцы. І таму ён зноў ідзе на свой завод. Актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці працоўнага калектыву, узначальвае камсамольскую арганізацыю Анінскага раёна. Як здольнага і энергічнага кіраўніка, яго выбіраюць членам акружкама камсамола.

У 1928 годзе партыя накіравала перадавога працаўніка і камуніста ў Маскоўскі інстытут чырвонай професуры. Закончыўшы інстытут, Б. Пішчывіч паступае ў вышэйшую школу прафтэхруху. Пасля вучобы Барыса Тарасавіча выбіраюць сакратаром Цэнтральнага Камітэта прафсаюза работнікаў камунальных прадпрыемстваў.

Вялікая Айчынная вайна застала на-

шага земляка ў Маскве. «Маё месца сярод тых, хто са зброяй у руках абараняе Радзіму ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў», — пісаў у сваёй заяве на імя кіруючых органаў забраніраваны ад фронту сакратар ЦК прафсаюза ў першыя дні вайны.

І вось палітработнік, афіцэр Б. Пішчывіч у рэдах дзеючай арміі. На фронце ён прайшоў шлях ад старшага палітрука да падпалкоўніка, ад афіцэра стралковага палка да намесніка начальніка палітдзела 69-й стралковай дывізіі.

...Ішоў трэці год цяжкай, кровапралітай бітвы з фашыстамі. Несучы страты, яго дывізія ўступіла ў Чарнігаўскую вобласць. Разгарнуліся жорсткія баі з ворагам, які засеў у мястэчку Радулы на шляху да Дняпра.

Саветскія воіны, зламаўшы супраціўленне фашыстаў, выйшлі на бераг ракі. Але наперадзе галоўная задача — фарсіраванне шырокай воднай перашкоды. На правым беразе Дняпра немцы замацаваліся трывала і, здавалася, надзейна. Наступленне пачалося пасля магутнага агню нашай артылерыі. Атрад стралковага падраздзялення пад камандаваннем маёра Пішчывіча пад шквальным варажым абстрэлам фарсіраваў раку, уступіў у жорсткую сутычку з фашыстамі і захапіў плацдарм, з якога потым развівалася наступленне нашых войскаў...

За гэты подзвіг Барысу Пішчывічу было прысвоена высокае званне Героя Саветскага Саюза.

У рэдах праслаўленай 69-й стралковай дывізіі ваяваў Барыс Тарасавіч і на беларускай зямлі. У 1944 годзе вызваліў родную Слонішчыну. І трэба было так здарыцца, што праз трыццаць гадоў зноў завітаў у сваю Сасноўку, на гэты раз воінам-вызваліцелем. Хвалючай і радаснай была сустрэча з землякамі, з тымі, хто ўцялеў ад фашыстаў. Але не затрымаўся Барыс Тарасавіч у сваёй вёсцы. Наведаў магілу бацькоў і разам з дывізіяй пайшоў далей на захад.

Пасля вайны Б. Пішчывіч неаднаразова прыязджаў з Масквы на Слонішчыну. Ён бываў у Сасноўцы, якая ўражвала яго вялікімі зменамі. З яго неспрэчнай дапамогай у вёсцы пабудавана новая сярэдняя школа, якая цяпер носіць імя свайго земляка-героя. А школьнікі-следзілі і сёння пералісваюцца з жонкай героя — Верай Фёдарай, з ветэранамі 69-й стралковай дывізіі.

Сустрэкаўся Барыс Тарасавіч і з вучнямі чацвёртай сярэдняй школы горада Слоніма, у музеі якой захоўваюцца яго франтавыя рэчы, фотакарткі, паштоўкі... Наша памяць пра Барыса Пішчывіча — гэта бязмежная ўдзячнасць герою за яго подзвігі.

Сяргей ЧЫГРЫН.

ТОЧКА ЗРЕНИЯ УЧЕНОГО

ОБЩЕСТВЕННАЯ СОБСТВЕННОСТЬ ПРИ СОЦИАЛИЗМЕ

Многие советские ученые и публицисты, исследуя эту проблему, считают созданное в СССР общество социалистическим, но с прилагательными «административный», «бюрократический», «формальный», «крупный», «казарменный», «военно-феодальный» и т. д. Есть и иная точка зрения: созданное общество не является социалистическим. Эта позиция встречена в вопросе утверждения: неужели сторонники все забыли, что у нас давно утвердилось общественная собственность на средства производства и нет эксплуатации? Полагаю, однако, что дело с оценкой строя не столь однозначно.

Общественного богатства. Государственная собственность не обретает общественного характера, а становится совместной «частной собственностью» тех, кто стоит у власти и использует ее фактически бесконтрольно как «дойную корову» для различных целей, в том числе и для личного обогащения. Игра в «совладельцев» становится прикрытием внеэкономических форм эксплуатации, избавиться от которых можно, лишь возобновив социалистическое общественное и развивая во всех сферах самоуправление народа.

СУТЬ ДЕМОКРАТИЗАЦИИ — ПЕРЕРАСПРЕДЕЛЕНИЕ ФУНКЦИЙ СОБСТВЕННОСТИ

При социализме существуют многообразные формы собственности: личная и общественная; государственная и кооперативная; национальная и интернациональная. Есть и смешанные формы, а в некоторых странах долго сохраняется и частная собственность на средства производства. Не обсуждая особенности этих форм и их значение, отметим, что в последнее время многообразие форм собственности признается благом, поощряется, так как помогает привлечь к развитию социализма различные слои общества на основе их интересов. Например, сейчас преодолевается долго бытовавшая оценка кооперативной собственности как менее социалистической, как бы второсортной, которую необходимо подтянуть до уровня государственной, признаваемой, как само собой разумеющееся, общенародной. Хотя и это право ограничено массой различных предписаний. Министерства до сих пор стремятся к централизму ведомственного типа, узурпируя все функции собственности на всех уровнях (от цеха до главка). Они не очень охотно идут на перераспределение прав собственности в пользу хозрасчетных предприятий. Многим ведомствам оказалось не под силу добровольно ограничить себя на уровне предприятий (объединений) лишь владением с правами учредительных органов. Произвол абсолютного подчинения в отношении собственности на протяжении многих десятилетий укоренился слишком глубоко. Трудный опыт вступления в силу Закона о социалистическом предприятии (объединении) подтверждает это наглядно: многие трудовые коллективы по-прежнему в полной зависимости от «верхних» этажей управления.

Следует признать, что государственная собственность — лишь предпосылка общественной собственности. В силу тотальности она заключает в себе возможность как дальнейшего обобществления труда, так и его отчуждения бюрократическим аппаратом власти. Об этом предупреждал Маркс, когда указывал на «постоянную опасность государственной узурпации классового господства». Ф. Энгельс, называя современное государство «идеальным совокупным капиталистом», считал, что утверждение государственной собственности в ходе революции не разрешает основного противоречия буржуазного общества, а лишь содержит в себе формальное средство, возможность его разрешения.

Виктор КИСЕЛЕВ, кандидат философских наук. (АПН).

На Комсомольском озере в Минске. Фото М. МИНКОВИЧА.

РЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕ КОСНЕТСЯ ФИНАНСОВЫХ ИНТЕРЕСОВ СОВЕТСКИХ ЛЮДЕЙ

ИЗ БЮДЖЕТНОГО ТУПИКА

Год 1989-й войдет в историю Советского Союза, очевидно, не только как год перевода всей экономики страны на полный хозрасчет и самофинансирование, но и как год впервые обновленного бюджетного дефицита. Первого, если исходить из официальной версии, хотя многие ученые-экономисты придерживаются другой точки зрения.

Итак, впервые (согласимся с этим) государственный бюджет СССР сверстан с превышением расходов над доходами в размере 36,3 миллиарда рублей (7,3 процента всего его объема). Однако, как выясняется (при анализе доходной части), это лишь видимая часть дефицитного айсберга, основная его масса спрятана под видом «средств общегосударственного ссудного фонда», т. е. заемных. На их долю приходится 63,4 миллиарда, или около 14 процентов всех поступлений в бюджет. В целом, таким образом, бюджетный дефицит текущего 1989 года составит почти 100 миллиардов рублей (для сравнения — вся доходная часть бюджета исчисляется суммой в 458,4 миллиарда).

Представленный в таком виде на рассмотрение Верховного Совета СССР государственный бюджет произвел эффект разорвавшейся бомбы. В правительстве, Госплан СССР, Министерство финансов потоком пошли запросы, как могло такое случиться и что они намерены предпринять, чтобы вывести страну из финансового кризиса. Проблема в связи с ее активным обсуждением в печати, предвыборные дискуссии приобрела исключительную остроту. К ее решению Госплан и Министерство финансов СССР привлекли ведущих экономистов и финансистов страны. Выработанные ими предложения обобщены и в настоящее время находятся на рассмотрении Совета Министров СССР. В чем их суть?

Владимир ГРИБОВ, начальник сводного отдела финансов и цен Госплана СССР:

— Выход из создавшегося положения, как это следует из предложенной правительству программы финансового оздоровления экономики, Госплан и Минфин видят в радикальном пересмотре инвестиционной политики государства, экономном использовании ресурсов, в интенсификации производства. Только пересмотр производственной структуры капиталовложений высвободит для покрытия бюджетного дефицита свыше 7 миллиардов рублей плюс миллиарды, сэкономленные на обороне и ликвидации убыточных предприятий. Последние, между прочим, ежегодно съедают свыше 11 миллиардов рублей. Избавиться от них — значит избавиться от одного из главных источников бюджетного дефицита. Решение этой проблемы видится в кооперации, аренде, создании акционерных обществ. Практика показывает, что такой путь позволяет предприятиям быстро преодолеть финансовые трудности и буквально в течение года выйти на уровень высококоротельных производств.

Как серьезный резерв, способный дать казне недостающие ей денежные ресурсы, рассматривают в Госплане и накопленные предприятиями сверхнормативные запасы материальных ценностей на сумму в 470 миллиардов рублей (примерно половина валового национального продукта). Побудить производственные коллективы хотя бы частично вовлечь их в хозяйственный оборот — одна из актуальнейших задач перестройки.

Но как это сделать в условиях полного хозрасчета и самофинансирования, самостоятельности производственных коллективов, их защищенности Законом о государственном предприятии от вмешательства со стороны центральных ведомств?

ВЛАДИМИР ГРИБОВ:

— Решение этой проблемы мы ищем через посредство экономических рычагов и стиму-

лов. Как один из вариантов предложили банкам поднять планку стоимости кредита, предоставляемого предприятиям и организациям для закупок сверхнормативных запасов сырья, материалов. Предложение это принято и уже действует. А это значит, что ссуды под такого рода сделки выдаются теперь под процент, почти в 5 раз превышающий его обычную ставку (3, 4).

Ставится также задача резко сократить объемы незавершенного строительства, финансируемого государством. Речь прежде всего идет о строительстве, превышающем нормативные сроки. Его объемы по сравнению с предыдущим годом выросли с 8,2 миллиарда рублей до 13,3 миллиарда. Мало того, что сами по себе эти миллиарды, по существу, омертвленные средства, но они тянут за собой еще и дополнительные издержки, связанные с оплатой труда и расходами на различные материалы, сырье, оборудование, вовлекаемые в строительство, которое, как бы там ни было, продолжается.

Владимир ГРИБОВ:

— Безвозмездное инвестирование капитального строительства только развращает участников этого процесса. Надо перевести их на кредитное финансирование (что, собственно, и предусматривает пакет предложений по преодолению бюджетного дефицита). Тогда никому невыгодно будет затягивать сроки строительства.

Непроизводительные траты и потери всегда были и остаются тяжелым бременем для национального бюджета. Но они вдвойне, втрое тяжелее сейчас, в условиях его дефицита. Тем более, что речь идет не о каких-то там мелочах, а о 24 миллиардах рублей, безвозвратно потерянных советской экономикой в минувшем году.

Владимир ГРИБОВ:

— Пока мы не знаем и не владеем способом перекрыть этот канал утечки, однако у нас есть все основания полагать, что полный хозрасчет и самофинансирование, на которые с начала года перешли все предприятия и хозяйства страны, заставят производственные коллективы вести свои дела экономно, с минимальными непроизводительными издержками. Им придется так действовать, поскольку безвозвратные государственные субсидии, которыми до последнего времени, не стесняя себя, пользовалась хозяйственность, ушли в прошлое.

Но, считает Грибов, все эти меры могут не дать ожидаемого результата, если мы не ликвидируем ценовые диспропорции и нависший над всей финансовой системой государства дамоклов меч 300-миллиардных денежных накоплений населения, стимулирующих инфляционные процессы в стране. Выход из этой ситуации, который, по мнению Грибова, благоприятно скажется и на бюджете, — в структурной перестройке, в опережающих темпах развития отраслей, работающих непосредственно на потребительский рынок. Задача состоит в том, чтобы резко, буквально в течение двух лет, преодолеть товарный кризис и выйти на уровень если не достаточного, то близкого к нему насыщения рынка всем тем, что пользуется сегодня спросом у населения.

— Как видим, — сказал в заключение Владимир Грибов, — предложенные нами меры носят комплексный характер. Возможны, они несколько разноплановы, но зато четко сфокусированы. Если бы нам удалось реализовать хотя бы сотую долю из того, что задумано, с бюджетным дефицитом было бы покончено уже в нынешнем году. Однако мы реалисты и не тешим себя несбыточными надеждами. По нашим расчетам, к концу текущего года удастся избавиться лишь от 30 миллиардов дефицитных рублей. Окончательно — в 1990-м. При этом замечу, что и в нынешнем, и в предстоящем году решение проблемы ни в коей мере не коснется финансовых интересов советских людей. Поиск выхода из бюджетного тупика ведется исключительно на путях повышения эффективности хозяйственного механизма советской экономики, рационального использования ее ресурсов.

Александр ДЕДУЛ. (АПН).

ІНТЭЛІГЕНЦЫЯ І ПЕРАБУДОВА

Сяргей Сокалаў-Воюш. Узрост трохі за 30. Гэтае імя бадай што мала скажа вам, паважаныя чытачы. Наша газета аднойчы друкавала яго невялічкі верш. Праўда, у рэспубліканскай прэсе час ад часу з'яўляюцца творы маладога аўтара з Наваполацка. Найбольш вядомы ён у маладзёжным асяроддзі, сярод студэнтаў і інтэлігенцыі. «Бард беларускіх «нефармалаў», — так каротка ахарактарызаваў яго сталічныя журналісты. «Спявак, таленавіты паэт, настаўнік», — удакладнілі больш знаёмыя з ім людзі.

У гарадскім камітэце пар-

блізу стала — гітара. Я адразу прыгадала адно з апошніх выступленняў Сяргея перад маладзёжнай аўдыторыяй: нягучны, спакойны голас; пранізлівыя, шчырыя словы песні, што так крапае душу, нараджае думкі; шквал апладысмантаў і ў час канцэрта, і пасля.

— Давайце пагаворым пра Наваполацк, пра яго культурнае асяроддзе, — прапанавала я, ведаючы, як многа сіл аддае ён стварэнню тут духоўнага мікраклімату, як гаварыцца тым, што ў горадзе дзейнічаюць курсы па гісторыі і культуры Беларусі, ёсць свае паэты і праякі, аматары літаратуры і тэатра, а на філалагічным факультэце універсітэта ў Мінску займаюцца яго былыя вучні.

— Будзем гаварыць пра ўсё, — папрасіўшы прабачэн-

Але да перабудовы было яшчэ далёка.

Хлопец адчуў неабходнасць ведаў. Пяць гадоў запар ён паступаў на філфак БДУ ў Мінску. Нарэшце яго прынялі. Разам з вучобай удзельнічае ў спеўна-драматычнай майстроўні, дзе маладзё займаецца папулярызатэяй народных святаў і абрадаў, народных песень. Далучаецца да сталічнай інтэлігенцыі, якая ўзнімае свой голас у абарону помнікаў архітэктуры. Піша вершы.

— Я вярнуўся ў Наваполацк, — працягвае Сяргей, — з цвёрдым перакананнем, што неабходна пачынаць работу па адраджэнню нацыянальнай культуры і ў нас, у правінцы. Хоць і нешматлікая, у нас была свая творчая, тэхнічная інтэлігенцыя. Адным з культурных асяродкаў стала

АБ ЧЫМ СПЯВАЕ МАЛАДЫ БАРД?

ты Наваполацка не здзівіліся, даведаўшыся, што прыехаў карэспандэнт і збіраецца пісаць пра Сокалава-Воюша.

— Сяргей — вядомая асоба ў нашым горадзе, — сказаў першы сакратар гаркома партыі Уладзімір Панцялёў. — Мы з ім асабіста знаёмыя. А пазнаёміліся на пасяджэнні літаб'яднання «Крыніца» пры мясцовай газеце «Хімік». Ён тады да позняй ночы чытаў свае вершы. Мне яны спадабаліся. Сяргей — актыўны ўдзельнік культурна-экалагічнага руху ў Наваполацку, экалагічных мітынгаў, што прайшлі ў нас летась. Прыхільнік беларускай нацыянальнай сімволікі, якая не прынята ў нас афіцыйна... Разумею, для мясцовых улад гэта не зусім зручны, а б так сказаў, чалавек. Парушальнік грамадскага спакою. Мясцовым бюракратам, абыякавым, кіраўнікам, якіх задавальняла іх ранейшае бяспрыемнае жыццё, ён як костка ў горле са сваімі песнямі-абвінавачваннямі, песнямі-заклікамі.

Сокалаў-Воюш — адзін з лідараў мясцовай творчай інтэлігенцыі. Яны нават прапанавалі яго кандыдатуру ў народныя дэпутаты па Полацкай тэрытарыяльнай акрузе. На перадвыбарчых сходах малады кандыдат выступаў перад людзьмі эмацыянальна, але часта не канструктыўна. Выбаршчыкі не палічылі яго здольным выконваць місію народнага выбарніка.

Я асабіста, хаця і не ідэалізую Сокалава-Воюша, больш таго, шмат у чым не згодны з ім і яго ідэямі, тым не менш дано паэтычны талент маладога чалавека, які ён у значнай ступені падрадкаваў грамадскім інтарэсам, і лічу, што як грамадзянін Сяргей патэнцыяльна працуе на перабудову.

Якую ж справу вызначыў сабе ў вялізнай і няпростай перабудовай рабоце нядаўні выпускнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна, філолаг па адукацыі і педагог па спецыяльнасці Сяргей Сокалаў-Воюш?

...Мы сустрэліся ў яго дома. Паліцы з кнігамі, карціны, афішы найбольш значных мастацкіх выставак, звычайныя керамічныя медалі, якія ён атрымаў за ўдзел у семінарах творчай моладзі, фестывалях песні фотаздымкі сяброў... На пісьмовым сталі стосік чыстай паперы. Па-

ня, перапыніў мяне суб'яднік. — Культура, палітыка, экалогія, творчасць — яны моцна звязаны паміж сабой. Наваполацк, прынамсі многім прыезджым, не падабаецца. Маўляў, няма ў горада свайго аблічча, свайго гісторыі. Так, Наваполацк юны, ён узняўся на месцы, дзе яшчэ трыццаць гадоў назад шумеў лес. Рукамі яго жыхароў пабудаваны магутныя хімічныя прадпрыемствы, выкіды ад якіх сёння сталі небяспечнымі для іх здароўя. Забруджана пітная вада, у кожнай кватэры стаіць апарат для яе ачысткі. І тым не менш мне дарагі гэты горад, яго будучыня. Я не магу быць раўнадушным да яго лёсу.

Калі хлопец вучыўся ў дзевятым класе, іх сям'я пераехала з вёскі Астроўшчына ў Наваполацк. Бацькі, вясковыя настаўнікі, ніяк не чакалі ад свайго сына, што той пасля заканчэння школы не захоча прадоўжыць адукацыю. Сяргей, шукаючы сябе, пайшоў працаваць слесарам на завод жалезабетонных вырабаў. Хаця яго сачыненне на выпускных экзаменах, напісанае ў вершах, выклікала шчырае захапленне прадстаўніцы з Міністэрства народнай адукацыі з Масквы. Яна нават раіла здольнаму хлопцу ехаць вучыцца ў Маскоўскі літаратурны інстытут. А той, каб не бавіць час дарма, пайшоў у аўтамаклуб, навучыўся вадзіць аўтамабіль. А потым — служба ў войску.

— Упершыню я апынуўся далёка ад сваіх родных, ад Беларусі. Упершыню сутыкнуўся з людзьмі розных нацыянальнасцей, — гаворыць С. Сокалаў-Воюш. — І ўпершыню адчуў жаданне пагаварыць са сваім земляком на роднай мове, паспяваць нашы песні. І, уявіце, нам аказалася даволі цяжка гэта зрабіць, бо ў школе, дома мы карысталіся толькі рускай мовай. «Якія ж вы беларусы, калі мовы сваёй не ведаеце!» — жартавалі салдаты казахі, туркмены, грузіны... А нам не было чаго і сказаць. Толькі тады я ўпершыню задумаўся, хто я, адкуль. Можна быць, і не зразу меў, але адчуў душой, што сама гэта сітуацыя заняўдбанасці народам сваёй мовы і наогул сваёй культуры ненармальна і яе трэба мяняць.

наваполацкае літаратурнае аб'яднанне «Крыніца». Мы арганізавалі суботнік па ачыстцы тэрыторыі Сафійскага сабора ў Полацку для рэстаўрацыйных работ. На суботнік выйшлі сотні людзей.

А потым інтэлігенцыя актыўна садзейнічала таму, каб у наваполацкай школе адкрыўся беларускі клас. Сяргей Сокалаў-Воюш разам з іншымі хадзіў па хатах, агітаваў бацькоў аддаваць туды дзяцей. Ждаючых было мала. Але беларускі клас пачаў працаваць. Сяргей пайшоў туды настаўнічаць. Праўда, ненадоўга. Па словах дырэктара той школы, як педагог Сяргей Сокалаў-Воюш не адбыўся. Хаця не адмаўляе, што яго любілі дзеці, а асобныя ўрокі па літаратуры ператвараліся ў цэлыя спектаклі, дзе настаўнік натхнёна гаварыў пра беларускую гісторыю, пра класікаў нашай літаратуры, чытаў дзецям вершы, паэмы.

Такіх урокаў у 5-й наваполацкай школе і сапраўды больш ужо не будзе. Надта ўжо выбіваліся яны з агульнага рытму школьнай праграмы. Ды і сам настаўнік часта парушаў правілы, грэбаваў метадыкай, не складалаў планы работы на ўроку, не правяраў школьных сшыткаў...

Цыгарэты за цыгарэтай куріць Сяргей, расказваючы пра тое, як часта выпадаў ён з сістэмы. Я адчуваю, што гэта і баліць, і хвалюе майго суб'ядніка.

— Можна быць, я і сапраўды няўдалы настаўнік, — разважае ён. — Мой бацька ўсё жыццё працаваў у школе. Ён быў прыхільнікам жорсткай дысцыпліны. Я — не. Лічу, што наша школа як сістэма выхавання патрабуе кардынальнай перабудовы. Бо тут ідзе нівеліроўка здольнасцей, дзеці адвучваюцца думаць, выказаць уласнае меркаванне. Не дзіўна, што так многа бездухоўнасці, скепсісу ў маладых людзях, якія выходзяць у самастойнае жыццё і сутыкаюцца з яго рэальнымі праблемамі.

Нават калі Сяргей гаворыць пра рэчы, якія непрыемныя яму, прынеслі нямала пакут, ён не раздражняецца. Ні разу не адчула я ў яго словах злосці або крыўды на кагосьці. Ды і ў пазіі Сокалава-Воюша, насычанай сацыяльнымі матывамі, настаянай на вятрах перамен і абнаўлення, мусіць, супраць

жадання аўтара ўвесь час прарываецца яго спагадлівая, лагодная славянская душа. Цікавыя, на мой погляд, заўвагі пра творчасць свайго калегі наваполацкага журналіста і паэта Навума Гальпяровіча.

— Я знаёмы з Сяргеем вельмі даўно. Яшчэ вучнем сельскай школы ён наведваў літаб'яднанне «Наддзвінне» ў Полацку. Пісаў вершы. Быў у іх юнацкі максімізм, але было і яшчэ нешта. Па натуре ён тонкі лірык, які адчувае ўсе рухі чалавечай душы. Але назіраць збоку за жыццём ён не можа. Яго неўтаймоўны грамадзянскі тэмперамент увесь час падштурхоўвае ўмешвацца ў гэта жыццё. Часта ён неабачлівы. Кідаецца ў агонь, калі гэты агонь можа каго сагрэць. Але бясконца добры, шчыры ва ўсіх сваіх памкненнях, адкрыты для людзей. Увесь час у ім ідзе змаганне паміж публіцыстам і лірыкам. А ўвогуле сцена для Сяргея, куды ён выходзіць з гітарай, — такая ж неабходнасць, як пісаць вершы. Яму патрэбны слухач. І многія ведаюць паэта Сокалава-Воюша дзякуючы сцэне. У песнях Сяргей ад пераймальніцтва прыйшоў да ярка індывідуальнай манеры выканання. Нездарма яго лічаць стваральнікам у нас жанру гарадскога рамана.

...Сяргей бярэ ў рукі гітару і ціхенька перабірае струны.

...Стан дзівочы Белай вежы, Подых ручая. Я адной табе належу, Беларусь мая...

— Гэта нядаўняя мая песня «Аксамітавы вечар». Сёлета мы з заслужаным артыстам БССР Леанідам Барткевічам запісалі яе на радыё, — каменціруе аўтар. — А ўвогуле ёсць задума зрабіць сумесную праграму, у якой, акрамя нас з Барткевічам, будзе ўдзельнічаць наш зямляк Данчык, які ў далёкім Нью-Йорку выконвае мае песні і збіраецца прыехаць у Беларусь.

Я слухала новую песню маладога барда, і мне хацелася папрасіць яго паспяваць яшчэ. Але было няёмка. Прабаваў да сябе ўвагі сын Стась, званілі сябры... Да таго ж заўтра з самай раніцы трэба ехаць у Віцебск на працу. Вось ужо з паўгода ён загадчык літаратурнай часткі тэатра «Лялька». Па дамоўленасці з адміністрацыяй 2—3 дні ў тыдзень працуе дома ў Наваполацку. Работа, як кажа Сяргей, цікавая, захапіла яго. Напісаў п'есу па фальклорных матывах, якая ў змывовыя каникулы з поспехам ішла ў «Ляльцы». Зараз зрабілі камедыю па творах Родзевіча і Галубка. А акрамя гэтага, пераклаў на беларускую мову сярэднявекавыя французскія фарсы і аднаактоўкі Леаніда Андрэева.

У самы бліжэйшы час нарэшце выйдзе першы паэтычны зборнік Сяргея Сокалава-Воюша «Мяккі знак». Напісаны ён некалькі гадоў назад. Выдавецтва «Мастацкая літаратура» згадзілася надрукаваць вершы, якія настойвае іх аўтар, на старой беларускай арфаграфіі, з мяккім знакам. Як будзе ўспрынята кніга шырокім чытачом, пакажа час. Магчыма, будзе надрукавана вялікая паэма з рэцэнзійнай прэфасера, універсітэцкага выкладчыка і пісьменніка А. Лойкі.

Спадзяюся, што самы шырокі слухач усё ж будзе мець магчымасць пачуць у запісах лепшыя аўтарскія песні «нефармальнага» барда.

Як і кожнаму творчаму чалавеку, Сяргею Сокалава-Воюшу трэба прызнанне, яму неабходны глядач і слухач, з якімі можна весці дыялог.

Таццяна АНТОНАВА.

«КУРГАННАЯ КВЕТКА»

Аматары беларускай паэзіі атрымалі магчымасць наблізіцца да паэтычнага зборніка Канстанціна Буйла «Курганная кветка» ў яго першапачатковым выглядзе. На паліцы кнігарань паступіла факсімільнае выданне першай кніжкі стэрэйшай нашай паэтэсы. Нездарма яна выдадзена ўспомінаючы за «Малейкай» Яні Купалу і «Вянком» Максіма Багдановіча. Вялікі беларускі паэты яшчэ на самым пачатку творчага шляху заўважыў высокую ацанілі вершы маладога сабрата на яру. У 1911 годзе Максім Багдановіч адзначыў, што Канстанцін Буйло «абяцае развіцца ў прадзіўны асабісты талент». Яны Купалу яна абавязана сваім нараджэннем як паэтэса. Напісанае ёю друкавалася ў «Нашай Ніве». «Чаму змоўклі? Чакаем вашых вершаў!» — пісаў ён, калі з Горнага Скробава або Чаўшкія, дзе Канстанцін Буйло настаўнічаў, доўга не прыходзілі прадаўгаватыя белыя каверкі з укладзенымі ў іх вершамі.

Янка Купала быў укладчыкам і рэдактарам «Курганнай кветкі». Канстанцін Буйло заўсёды ўспамінаў у вялікай удзячнасці пра Купалу-рэдактара, адзначаючы, як беражліва і паважліва ставіўся ён да маладога аўтара. Зборнік выйшаў у 1914 годзе ў Вільні, у выдавецтве Марціна Кухты. Паэтка была дрэнная, і Янка Купала прасіў у паэтэсы за гэта прабачэння. Вокладку праказаў мастаку Язэпу Драновічу, які выканаў яе з выдатнай фантазіяй, спрабуючы ў сваім малюнку перадаць крытыя магчымасці пачынаючай паэтэсы. У зборнік увайшло больш за сорак вершаў і два драматычныя абразы. У гэтай працы любіў Канстанцін Буйло да роднага краіна, да простага сялянскага людзі, з глыбін якога яна сама выйшла і ўсе беды і спадзяванні якога добра ведала.

Канстанцін Буйло — першая беларуская паэтэса-лірык. Па-яночы пяшчотна яе вершы пра каханне, але ў іх відаць гордага чалавека, асабліва моцная і рашучая, якая сваіх пачуццяў абараняла высокія светлыя ідэалы. Імкунася на сонечны прасцілі змрочнай рэчаіснасці.

У «Курганнай кветцы» змешчаны і адзін з самых вядомых твораў Канстанціна Буйла — верш «Люблю», які і сёння спяваюць беларусы ўсюды, у якім бы кутку зямнога шара яны ні жылі.

Вельмі радасна, што «Курганная кветка» зноў убачыла свет, што яе змогчы прачытаць мільёны беларусаў, пазнаёміцца ці ўспомніць першы слаўнай беларускай паэтэсы, адной з пачынальніцаў нашай літаратуры.

Д. ЧАРКАСАВА.

САВЕЦКІЯ АКЦЁРЫ СТВАРЫЛІ ПРАФЕСІЙНУЮ ГІЛЬДЫЮ

«Савецкі акцёр бяспраўны, далай так жыць нельга» — гэтыя страсныя словы неаднаразова гучалі пад скляпеннямі Белары залы Саюза кінематаграфістаў СССР, калі тут прымаўся праект статута гільды кінаакцёраў.

Стварэнне прафесійных гільдыяў, якім цяпер заняты ў Саюзе кінематаграфістаў спецыялістаў, сведчыць не толькі пра жаданне творчай інтэлігенцы абароны свае правы, але і пра даўжэйшае паглыбленне працэсу дэмакратызацыі ў савецкім грамадстве. Таму што прафесійная гільдыя выступае тут як канструктыўная альтэрнатыва камандна-бюракратычнай сістэме, што пакінула

асабліва зацікаўлены ў гільдыі), Жарыкаў мае бясспрэчны аўтарытэт. Цікава, што супраць яго выступіў толькі адзін Алег Янкоўскі (яго сёння многія называюць «зоркай нумар адзін» савецкага кіно). Ён палічыў кандыдатуру Жарыкава недастаткова прэстыжнай, каб з максімальным поспехам вырашаць надзённыя акцёрскія праблемы (для гэтага ж прыйдзеца ўваходзіць у вышэйшыя эшалоны ўлады, і наважыцца прэзідэнта гільдыі будзе адыгрываць тут не апошняю ролю).

На працягу двух гадоў Жарыкаў быў лідэрам ініцыятыўнай групы па выпрацоўцы праекта статута гільдыі. Яго апантанасць справай, шчы-

АБАРАНЯЦЬ СВАЕ ПРАВЫ

свой жалезны след і на мастацтве кіно таксама.

Прыклад са стварэннем акцёрскай гільдыі здольны тут з'явіць праясніць. Аб сацыяльнай неабароненасці савецкіх акцёраў, аб іх лёсе, які залежыць ад сістэмы кінавытворчасці, што сталася яшчэ ў 30-я, здаецца, гадзі, напісана і сказана ў сваёй час нямаля. І таму стварэнне ўсесаюзнай гільдыі акцёраў, якія здымаюцца ў ГАСК, паводле слоў Дурава, можна назваць «завяданым правам на здабыццёмасцю годнасці і магчымасцю распараджацца сваім лёсам».

Да сённяшняга дня, як гэта і парадаксальна, у СССР, 300 ігравых карцін у год, не было арганізацыі, якая б абараняла права акцёраў, але нават ветан званай «акцёрскай секцыі» пры Саюзе кінематаграфістаў, то яна ў сілу сваёй «элітарнай» дзейнасці (прадстаўніцтва на замежных фестывалях і інш.) была ў пратэстаў пераносным сэнсе за радовага артыста.

І таму ідэя «расслаення», дэцэнтралізацыі ўлады, недадана ў руках вяногіх (ня для пакладзена ў аснову структуры ГАСКа, прадыктана года вопытам мінулых дзесяцігоддзяў. І калі, у прыватнасці, была выказана думка аб тым, што маўляў, гільдыя стане моцнай арганізацыяй, калі яе прэзідэнт не даможа глядзюць падтрымкі ўлады» ў СССР «моцнай і шырока дасягальнай» добра.

Прэзідэнтам ГАСКа выбрана 48-гадовага Яўгена Жарыкаў — акцёр, які пачынаў у Андрэя Таркоўскага ў яго «Іванавы» і заваяваў вялікую папулярнасць дзякуючы ролі ў «Народжаная рэвалюцыя», дзе ён сыграў уагавальніка, прыгожага і мудрага камісара міліцыі. У каментарыях да акцёраў, я б сказаў, «другога эшалона» (а гэта значна радзей за «зоркаў»;

расць імкненняў не выклікаюць сумненняў.

«Наперадзе вялікая работа, — гаворыць Яўгеній Жарыкаў. — Гільдыя перш за ўсё будзе змагацца супраць ушчамлення чалавечых, творчых і сацыяльных правоў артыстаў. Нашым акцёрам плаціць вельмі мала. Для таго каб нармальна жыць, яны вымушаны працаваць адначасова ў некалькіх фільмах, у некалькіх канцэртных праграмах, у тэатры, на радыё, на тэлебачанні... А ад гэтага, як вы разумееце, церпіць і сама творчасць, з'яўляецца халтура. Неабходна ўлічваць і спецыфіку акцёрскага жыцця. Калі для большасці людзей неабавязкова мець парадны касцюм, смокінг ці элегантную вярчэрную сукенку, то для акцёраў гэта з'яўляецца неабходнасцю. А вечныя пераезды па краіне, а жыццё ў адрыве ад дому? А сям'я? Як утрымліваць сям'ю, гадаваць дзяцей? З-за гэтага адбываецца нямаля драм...»

Становіцца не толькі сур'ёзнае, але і ў немалой ступені абсурднае, калі прыпомніць, што ва ўсім свеце акцёрскае прафесія ў кіно — адна з самых высокааплачваемых. У савецкім жа кіно, паводле трапінай заўвагі акцёра Леаніда Філатава, «вялікіх грошай каштуе апаратура, плёнка, ну а акцёры не каштуюць амаль нічога».

Як сказаў Жарыкаў, гільдыя важна выпрацаваць юрыдычныя і эканамічныя рэгулятары ва ўзаемаадносінах з кінастудыямі і кінапракатам. У савецкага кінапраката няма на сённяшні дзень кроўнай зацікаўленасці ў дадатковых даходах, якія можа прынесці кінематограф, у той час як на Захадзе, як вядома, такі інтарэс — аснова асноў. У ГАСКу лічаць, што наследа неабходнасць у менеджэрскай службе, якая б складалася з кампетэнтных людзей. Яны павінны арыентавацца як у агульнаэканамічнай сітуацыі ў краіне, так і ў сітуацыях на студыях. У якім напрамку будзе развіццё ідэя менеджэрскай службы, гаворыць пакуль рана, лічыць Жарыкаў. Ясна толькі адно: яна павінна быць на ўтрыманні ў гільдыі: яна ёй вядомая, таму што будзе змагацца за правы артыстаў.

Азіз ОСІПАЎ.

ФЕСТИВАЛЬ

«МІНСКАЯ

ВЯСНА»

Традыцыйны фестываль «Мінская вясна» прайшоў у сталіцы Беларусі. У ім прынялі ўдзел не толькі беларускія выканаўцы, але і госці з Расійскай Федэрацыі і Прыбалтыкі. Яны пазнаёмілі слухачоў з сімфанічнай музыкай кампазітараў XX стагоддзя, камернымі творами маладых беларускіх аўтараў. Багаты фестываль і на прэм'еры: слухачы пачулі новыя творы Г. Вагнера, А. Мдзівані, А. Эшпая.

У праграме свята прайшлі аўтарскія вечары А. Пахмутавай, І. Лучанка, А. Шнітке. НА ЗДЫМКАХ: на свята музыкі ў Беларускую дзяржаўную філармонію; спявае Віктар СКОРЫКАЎ; удзельнікі «Мінскай вясны» Аляксандра ПАХМУТАВА, Мікалай ДАБРАНРАВАЎ і Ігар ЛУЧАНОК.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

«ЛЯВОНІХА» СПЯШАЕЦЦА У КАЛОМБА

Больш даведацца пра беларускі народ, пазнаёміцца з яго культурай і традыцыямі ланкіцаў дапамогуць маючыя адбыцца Дні БССР у Шры-Ланцы. Для перагавораў аб іх правядзенні ў рэспубліцы знаходзілася дэлегацыя Лігі ланка-савецкай дружбы на чале з яе старшынёй Пітэрам Джаяскерай. Дні пройдуць у Каломба і іншых гарадах цудоўнага вострава — так у перакладзе з мясцовай мовы гучыць назва краіны — у першай палавіне лістапада. У праграме — выстаўкі графікі, дзіцячых рысункаў, кніг беларускіх пісьменнікаў, вырабаў народных промыслаў.

Каломба наведзе самадзейны ансамбль фальклорнай музыкі «Лявоніха», група артыстаў цырка. Запланавана спецыяльная фотавыстаўка і паказ дакументальных фільмаў пра жыццё рэспублікі.

— Нас не палохаюць вялікія адлегласці паміж Беларуссю і Шры-Ланкай, — сказаў журналісту Пітэр Джаяскера. — Кантакты паміж нашымі народамі, што прыкметна актывізаваліся ў апошні час, дазваляюць спадзявацца на ўстаўленне больш цесных дружальных сувязей з беларускай грамадскасцю. У нас ёсць добрыя магчымасці і для стварэння су-

месных прадпрыемстваў, развіцця супрацоўніцтва ў самых розных галінах. Працэс абнаўлення і перабудовы ўсіх сфер жыцця, які праходзіць у Савецкім Саюзе, яшчэ больш узмацніў цікавасць да вашай краіны ў ланкіцаў.

За час чатырохдзённага знаходжання ў Беларусі дэлегацыя мела сустрэчы ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР, рэспубліканскім Таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Госці са Шры-Ланкі пабывалі на прадпрыемствах і ў гаспадарках рэспублікі, азнаёміліся з памятнымі месцамі беларускай сталіцы.

АДКРЫЕЦЦА КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ

Пры Крычаўскім краязнаўчым музеі неўзабаве адкрыюцца карцінная галерэя і аддзел мастацкай творчасці. Для галерэі ўжо набыты работы народнага мастака БССР Я. Зайцава і мастака А. Бархаткова, скульптурны партрэт вядомага дзеяча партыі і дзяржавы, нашага славага земляка П. Лепашынскага (аўтар — С. Адашкевіч), іншыя творы вядомых мастакоў, звязаныя з гісторыяй Магілёўшчыны.

Папўняецца экспазіцыя, прысвечаная ананімным паэмам «Энеіда навыварат» і «Тарас на Парнасе». Яна складаецца з прадметаў побыту той эпохі, ілюстрацый і дакументаў. З ліку мясцовых краязнаўцаў найбольшую актыўнасць у гэтай справе праяўляюць настаўніца СШ № 5 М. Белавусова і калгаснік Н. Драбінка.

Асновай экспазіцыі аддзела мастацкай творчасці стануць матэрыялы, прысвечаныя на-

шым землякам: пісьменнікам, артыстам, мастакам, журналістам, народным умельцам. Знайдучь сваё месца на стэндах творы майстроў літаратуры і мастацтва з брацкіх рэспублік. Музей ужо мае кнігі і матэрыялы, прысвечаныя К. Сіманаву, Д. Кабалеўскаму і іншым. Шмат цікавага даслалі беларускія паэты, празаікі, мастацтвазнаўцы.

З ДНЁМ НАРАДЖЭННЯ, АРКЕСТР!

Радаснай падзеяй для го-мельскіх аматараў класічнай музыкі стала нараджэнне сімфанічнага аркестра. Некалькі месяцаў назад у горадзе над Сожам пабывалі пабрацімы з Еленягурскага ваяводства. Польскія музыканты не толькі пакарылі гаспадароў віртуозным выкананнем класічных твораў

еўрапейскіх кампазітараў, але і падказалі ідэю стварэння свайго сімфанічнага калектыву.

Сябры з ПНР сталі і кансультантамі новага аркестра, які ўтвораны пры актыўным са-дзейнічэнні Гомельскага аддзела Беларускага музычнага таварыства. Яго касцяк склалі выкладчыкі мясцовага музы-

нага вучылішча, дзіцячых школ мастацтваў горада, выпускнікі Белдзяржкансерваторыі імя А. Луначарскага. У праграме першага канцэрта нованароджанага сімфанічнага аркестра з поспехам прагучала сюіта польскага кампазітара Э. Чэрны «Мелодыі свету».

«ПТУШЫНАЕ ЦАРСТВА» БАБУЛІ ПРАСКОЎІ

Гэтая сустрэча адбылася на традыцыйным свяце народнага майстэрства, якое праводзіцца ў Гродне ля сцен былога манастыра — помніка дойлідства XVIII стагоддзя, цяпер Рэспубліканскага музея атэізму і гісторыі рэлігіі. Майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, самадзейныя мастакі, фальклорныя ансамблі і проста аматары народнай творчасці сабраліся разам на невялікай утульнай плошчы. ткачы і ганчары, майстры разьбы па дрэву, майстры пляцення з саломкі, лазы, бяросты, вышывальшчыцы і каруначніцы, мастакі і скульптары дэманстравалі сваё ўменне.

Увагу многіх удзельнікаў свята прыцягнула ласкавая, з добрай усмешкай на твары бабуля. Каля яе тоўпілася цікавая дзітва, надоўга затрымліваліся дарослыя. Бабуля Праскоўя — так завуць майстрыху — трымала ў руках вельмі яркіх гліняных птушчак, якія не-не ды ўзмахвалі крыльцамі, нібыта збірліся паляцець.

— Бабуля, такую птушку цяжка зляпіць? — спытала маленькая дзяўчынка.

— Не, дзіцятка, няцяжка. Было б жаданне. Прыезджай да мяне ў госці, навучу.

— А куды? — не сунімалася малая.

— У Зембін, унучка. За Мінскам гэта.

Калі свята набліжалася да канца, я падышла да бабулі Праскоўі, каб пазнаёміцца бліжэй, даведацца пра яе унікальнае рамяство. На століку, за якім яна сядзела, стаялі гліняныя зайчыкі, пеўнікі, баранчыкі, мядзведзікі... Былі тут і цацкі-свістулькі, і проста «гліняныя цацкі». Цацка засталася зусім мала: раскупілі ўраз.

— Як тут добра, весела! — шчыра прызналася Праскоўя Шматко. — Як быццам памаладзела гадоў на дзесяць, а можа і болей.

Праз паўгода я пабывала дома ў васьмідзесяцігадовай майстрыхі. Праскоўя Сямёнаўна няспешна расказвала аб пражытым. Яшчэ да вайны ад цяжкай хваробы памёр муж. Засталася чацвёра дзяцей. Адной даводзілася прасці і ткаць, плесці лапці і касіць, зямлю араць... На свята яна заўсёды ўпрыгожвае вокны папяровымі карункавымі фіранкамі. Вельмі любіць рукадзельнічаць: пляце саламяных звяркоў, распісвае насценныя дыванікі. Працавітая ў яе рукі.

Бабуля Праскоўя дзялілася сакрэтамі свайго майстэрства, а я ўсё любавалася вялікай «птушынай сям'ёй», што размясцілася ў маленькім пакоі. Рознакаляровыя, з грабенчыкамі і без іх, з дэкаратыўнымі крыльцамі і хвосцікамі, птушкі радалі вока, будзілі фантазію.

В. ВОЛАХ.

НАШЧАДКІ ПУШКІНА Ў ЦЕЛУШЫ

У цэнтры вёскі Целуша Бабруйскага раёна знаходзіцца адзінокая магіла. На яе абеліску надпіс: «Наталля Аляксандраўна Пушкіна, па мужу Варанцова-Вельямінава, 3 снежня 1912 г., 53 гады».

Наталля Аляксандраўна была дачкой старэйшага сына А. С. Пушкіна. У 1881 годзе яна выйшла замуж за афіцэра гусарскага Нарвскага палка, якім камандаваў яе бацька-палкоўнік. Праз некалькі гадоў пасля жаніцбы П. Варанцоў-гадоў пасля жаніцбы П. Варанцоў-Вельямінаў выйшаў у адстаўку і разам з сям'ёй пераехаў жыць у свой маёнтак Вавуліцы (непадалёку ад Целушы). Наталля Аляксандраўна пісала вершы, малявала пейзажы і партрэты.

І. ШПАДАРУК.

«Паўлінка» — так названа аматарскае аб'яднанне па ткацтву, створанае пры Доме культуры вёскі Сачыўкі Іванаўскага раёна. У гэтых мясцінах старажытным рамяством валодаюць многія, з пакалення ў пакаленне перадаюцца яго сакрэты. І ўсё ж прыкметна паменшала вопытных ткачых. Захоўваць і развіваць іх традыцыі — у гэтым і бачыць сваю задачу аб'яднанне. На вячоркі ў «Паўлінку» збіраюцца вучні старэйшых класаў, выкладчыкі мясцовай школы, будучыя культработнікі — навучэнцы Ляскавіцкага навучальна-вытворчага камбіната — словам, усе, хто імкнецца авалодаць майстэрствам ткацтва і вышыўкі.

НА ЗДЫМКАХ: на вячорках у «Паўлінцы»; бібліятэкар Дома культуры Валянціна ГЕТМАНЧУК асвойвае майстэрства ткацтва.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

спорт

Ранняя вясна дазволіла яхтсменам Беларусі добра падрыхтавацца да ўсесаюзных і міжнародных спаборніцтваў.

Мінчане Сяргей Шаўцоў, Аляксандр Нічыпарук і Сяргей Харэцкі выйшлі пераможцамі міжнароднай паруснай рэгаты ў Югаславіі ў класах «470» і «Фін».

Некалькі прадстаўнікоў нашай рэспублікі па скачках у вяду выступалі за мяжой. Ігар Жогаль заняў першае месца на мат-

чы юніёраў ГДР — СССР. А Аляксей Когалеў заваяваў «бронзу» на міжнародным турніры ў Кітаі ў скачках з трампліна.

Пасля серыі няўдач парадавала тэнісістка Наталля Зверева. Толькі ў фінале яна ўступіла вопытнай Штэфі Граф на спаборніцтвах у ЗША.

І, нарэшце, аб гандболе. У першым паўфінальным матчы розыгрышу Кубка еўрапейскіх чэмпіёнаў мінскі СКА прайграў у гасцяў «Магдэбургу» з ГДР — 25:26. А вось у матчы ў адказ беларускія спартсмены перамаглі з лікам 30:20 і выйшлі ў фінал.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

У пачатку стагоддзя, прыблізна ў 1911—1915 годзе, у Злучаныя Штаты Амерыкі з тэрыторыі былога Маладзечанскага павета (цяпер Валожынскі раён, вёска Ракаў) выехала сям'я майго дзёда Трусевіча Міхаіла. Разам з ім была мая цётка Трусевіч Станіслава Міхайлаўна, прыблізна 1899 года нараджэння, і дзядзька Трусевіч Вітольд Міхайлавіч, прыблізна 1896 года нараджэння.

У 50-я гады мая маці Цярлюкевіч Юзэфа Міхайлаўна атрымлівала ад іх сям'і пісьмы, але пазней гэтая сувязь абарвалася і адрас згубіўся.

Вельмі прашу тых суайчыннікаў у ЗША, якім што-небудзь вядома пра лёс майго дзёда, цёткі і дзядзькі, іх дзяцей, паведамаць у рэдакцыю ці мне па адрасу:

220100, г. Мінск,

вул. Сурганова, д. 57, кв. 4.

ЦАРЛЮКЕВІЧУ Феліцыяну Феліцыянавічу [тэл. 32-88-42].

НА ЗДЫМКУ: справа мой дзед Міхаіл ТРУСЕВІЧ, цётка і дзядзька перад ад'ездам у ЗША.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

СУП БУЛЬБЯНЫ З ГРЫБАМІ, БАЦВІННЕМ БУРАКОЎ І АГУРКАМІ

Грыбы прамыць і замачыць у цёплай вадзе. Калі яны набрыняюць, варыць у той жа вадзе пад крышкай да мяккасці. Халодную вараную бульбу, бацвінне буракоў, абабраныя агуркі, цыбулю нарэзаць, дабавіць цёрты хрэн, пасаліць, апусціць у грыбны булён і паварыць. Дабавіць смятану і воцат.

На 8 порцый 0,7 літра вады, 600 грамаў бульбы, 100 грамаў суханых грыбоў, 100 грамаў бацвінныя буракоў, 3 агуркі, 80 грамаў зялёнай цыбулі, 20 грамаў хрэну, смятана, соль, воцат. Каларыйнасць адной порцыі 173 кілакалорыі.

ШАМПІНЬЁНЫ «ФРЫ»

Падрыхтаваныя шампіньёны зварыць да паўгатоўнасці астудзіць, запаніраваць у муцэ, памачыць у яйку, зноў запаніраваць у сухарах і абсмажыць у вялікай колькасці тлушчу. Падаць у халодным выглядзе.

600 грамаў шампіньёнаў, 2 чайныя лыжкі мукі, 1 яйка, 3 сталовыя лыжкі паніровачных сухароў, алей, соль.

САЛАТ БУЛЬБЯНЫ З ЦЫБУЛЯЙ

Звараную ў мундзірах бульбу абараць і нарэзаць скрылікамі таўшчыняй 1-2 міліметры. Дабавіць дробна парэзаную цыбулю. Заправіць алеем, папярэдне змяшаўшы яго з воцатам, цукрам, соллю і перцам. Па краях талеркі [салатніка] пакласці 4 лісты зялёнай салаты, выкласці салат горкай, вакол яго — скрылікі агурка ці долькі памідора. Пасыпаць зелянінай птырушкі.

На 5 порцый 400-600 грамаў бульбы, 1 цыбуліна, 2-3 сталовыя лыжкі алею, 2-3 сталовыя лыжкі 3-працэнтнага воцату, 1 агурок, 1 памідор, зеляніна, соль, молаты перац, цукар. Каларыйнасць адной порцыі 240 кілакалорыі.

ГАРАДСКАЯ ГЕРАЛЬДЫКА

РЭСПУБЛІКІ

Вынікам дваццацігадовай пошукавай і даследчыцкай работы выкладчыка Мінскага інстытута культуры Анатоля Цітоўна стала кніга «Гарадская геральдыка Беларусі», якая выйшла ў выдавецтве «Польмя». Аўтару ўдалося сабраць унікальныя ілюстрацыі і фактычны матэрыял аб гербах 70 гарадоў рэспублікі. Новая кніга, на думку спецыялістаў, найбольш поўны даведнік па малавядомай галіне нацыянальнай культуры.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,

33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.

Індэкс 63854. Зак. 447